

CATÀLEG DE COLLS D'ESpanya

1. Aquest Catàleg

Aquest catàleg, que abasta tots els colls referenciats a Espanya substitueix i actualitza els catàlegs anteriors d'aquest país (de carreteres, Catalunya, Navarra) i les llistes que han circulat en el passat. En última instància, s'estendrà a Portugal per ser un catàleg complet de la Península Ibèrica i les illes i enclavaments (Llívia, Ceuta i Melilla) d'aquests països.

2. Presentació física i geogràfica d'Espanya

Situada a l'Oest d'Europa, Espanya ocupa la major part de la península Ibèrica i, fora d'ella, dos arxipèlags (el de les Illes Canàries a l'oceà Atlàntic i el de les Illes Balears en el mar Mediterrani) i dues ciutats (Ceuta i Melilla) al nord del Marroc. Es tracta del quart país d'Europa quant a extensió territorial, després de Rússia, Ucraïna i França, i el segon de la Unió Europea.

3. Espanya continental

El punt culminant de l'Espanya continental és el pic Mulhacén (de 3.478-3.482 metres segons les fonts), situat al sud d'Espanya, a Sierra Nevada. La major part d'Espanya està ocupada per la plana de la Meseta al centre, vorejada per cadenes muntanyoses. Les valls són estretes i situades pròximes al litoral o els rius.

Els principals sistemes muntanyencs de l'Espanya continental són els Pirineus, el sistema Ibèric, la serralada Cantàbrica, el sistema Central i les serralades Bètiques. Les serres i punts característics són els següents:

Pirineus: (pic Aneto (3.404 m); pic Posets (3.375 m); Pica d'Estats (3.145 m)) i Serra del Cadí (2.642 m) en els pre-Pirineus.

Sistema Ibèric: serres de la Demanda i de Urbión, serra del Moncayo, Alt Tajo, Regió muntanyenca de Conca i Montes Universals.

Serralada Cantàbrica: massissos Asturians, muntanyes de Cantàbria (Pics d'Europa, Pic de Tres Mars), muntanyes Bascos.

Sistema Central: les principals serres són, d'est a oest, Serra de Somosierra, Serra de Guadarrama, Serra d'Àvila, Serra de Villafranca, Serra de Gredos, Serra de Béjar, i es pot considerar que s'acaba per la Serra da Estrela a Portugal .

Serralades Bètiques: comprenen entre altres la Regió muntanyenca de Ronda, Sierra Nevada, Serra de Basa, Serra de Cazorla, Serra Sud de Jaén, Serra de Huétor i Serra de Segura.

Sistema	Serralada	Punt més elevat	Altitud (msnm)
)Cantàbric	Pics d'Europa	Torre de Cerredo	2648
	Massís Gallec	Segundera	2047
	Muntanyes Basques	Aitxuri	1551
Pirinenc	Prepirineus		
	Pirineus		
	Navarresos	Pic d'Aneto	3404
	Pirineus Aragonesos Pirineus Catalans	Pica d'Estats	3143
Coster Català Serralada Prelitoral	Serralada Litoral	Turó Gros	773
	Montseny	Turó de l'Home	1712
Ibèric	Serra del Moncayo	Moncayo	2316
	Serra de la Demanda	Monte San Lorenzo	2270
	Picos de Urbión	Monte Urbión	2228
	Serra d'Albarracín		
Central	Serra de Gredos	Pic Almanzor	2592
	Serra de Guadarrama	Peñalara	2428
	Serra d'Ayllón	Pic del Lobo	2272
	Serra de Béjar		
	Serra de Gata	Jálama	1492
Toledo	Serra de Guadalupe	Pic Villuercas	1601
Serra Morena	Serra Madrona Serra d'Aracena Serra Hornachuelos	Bañuelas	1324

Sistema	Serralada	Punt més elevat	Altitud (msnm)
Subbètic	Serra de Cazorla	Empanadas	2106
	Serras OrceMaría		2045
	Serra de Huétor	Peñón de la Cruz	2027
	Serra de Castril	Pic del Buitre	2013
	Serra de Segura	Las Banderillas	1993
	Serra Sur de Jaén	Pandera	1872
	Serra de Grazalema	Pic del Pinar	1654
	Serra Las Estancias		
Prebètic		Serra de La Sagra	2382
Penibètic	Serra Nevada	Mulhacén	3480
	Serres BazaFilabres	Santa Bárbara	2269
	Serra de Gádor	Launilla	2249
	Serra de las Nieves	Torrecilla	1919
	Serra Espuña	Morrón de Totana	1585

4. Espanya insular

La major part de l'Espanya insular està formada pels arxipèlags de les Balears i de les Canàries. El primer, situat a l'est de la Mediterrània, es compon de les illes de Mallorca, Menorca, Eivissa, Formentera i Cabrera.

El segon, situat al sud, a l'oceà Atlàntic, prop de les costes africanes, comprèn les illes de Lanzarote, Fuerteventura, Gran Canària, Tenerife, Gomera, Palma, Ferro i alguns illots. Aquest arxipèlag d'origen volcànic es caracteritza pels seus pics elevats. Els principals són el Teide (Tenerife) 3715 m (el pic més alt d'Espanya), el Roque de los Muchachos (La Palma) 2423 m, el Pic de las Nieves (Gran Canària) 1.949 m. Les Canàries compten amb 25 colls de més de 2.000 m d'altitud.

5. La història d'Espanya

Els éssers humans van entrar a la península Ibèrica fa uns 32.000 anys. Dels diferents pobles i cultures han tingut èxit: els ibers, celtas, fenicis, grecs, cartaginesos, romans i visigots. Finalment, els moros la van envair l'any 711 i van conquerir gairebé tota la península. L'àrea sota control musulmà es deia Al-Andalus. Als pocs anys va començar un període de més de set segles en que els regnes cristians del nord van començar una recuperació llarga i lenta de la península - un procés anomenat "Reconquesta", que va acabar el 1492 amb la caiguda de Granada. En aquesta època, l'aliança dels regnes de Castella i Aragó va donar lloc a la futura creació del Regne d'Espanya.

6. Llengües i dialectes d'Espanya

Els temps turbulents van deixar una gran diversitat de llengües i dialectes i un fort esperit d'independència en la perifèria del país.

A més de la llengua nacional - castellà - coneguda comunament com espanyol, diverses llengües regionals són reconegudes:

Aranès - una varietat del gascó, al seu torn una varietat de l'occità

Basc - l'única llengua no romanç de l'Espanya peninsular

Català

Gallec - una llengua que té les mateixes arrels que el portuguès

Algunes llengües regionals, no oficials, són parlades per minories a les províncies corresponents:

Aragonès

Asturià

Leonès

així com una sèrie de dialectes com ara a Andalusia i Canàries.

Es pot veure l'abast d'aquestes llengües en el següent diagrama i hi ha petjades de totes aquestes llengües en els diferents topònims.

Font : Centro Nacional de Información Geográfica

7. Divisió administrativa

Espanya té un govern central i tres nivells de l'administració local:

- 17 comunitats autònomes;
- 50 províncies (vegeu el mapa)
- 8112 municipis.

Comunitat Autònoma	Codi de Comunitat Autònoma	Província	Codi provincial	Nombre de colls pavimentats	Nombre de colls de ferradura
Andalucía	AN	Almería	ES-AL	58	254
Andalucía	AN	Cádiz	ES-CA	62	195
Andalucía	AN	Córdoba	ES-CO	29	73
Andalucía	AN	Granada	ES-GR	44	306
Andalucía	AN	Huelva	ES-H	52	201
Andalucía	AN	Jaén	ES-J	42	317
Andalucía	AN	Málaga	ES-MA	53	190
Andalucía	AN	Sevilla	ES-SE	33	35

Comunitat Autònoma	Codi de Comunitat Autònoma	Província	Codi provincial	Nombre de colls pavimentats	Nombre de colls de ferradura
Aragón	AR	Huesca	ES-HU	47	894
Aragón	AR	Teruel	ES-TE	77	288
Aragón	AR	Zaragoza	ES-Z	37	216
Principado de Asturias	O	Asturias	ES-O	112	932
Canarias	CN	Las Palmas	ES-GC	66	298
Canarias	CN	Santa Cruz de Tenerife	ES-TF	57	211
Cantabria	S	Cantabria	ES-S	34	190
Castilla-La Mancha	CM	Albacete	ES-AB	33	187
Castilla-La Mancha	CM	Ciudad Real	ES-CR	49	431
Castilla-La Mancha	CM	Cuenca	ES-CU	50	364
Castilla-La Mancha	CM	Guadalajara	ES-GU	27	241
Castilla-La Mancha	CM	Toledo	ES-TO	11	77
Castilla y León	CL	Ávila	ES-AV	27	229
Castilla y León	CL	Burgos	ES-BU	48	203
Castilla y León	CL	León	ES-LE	53	724
Castilla y León	CL	Palencia	ES-P	9	71
Castilla y León	CL	Salamanca	ES-SA	7	31
Castilla y León	CL	Segovia	ES-SG	3	23
Castilla y León	CL	Soria	ES-SO	42	145
Castilla y León	CL	Valladolid	ES-VA	3	15
Castilla y León	CL	Zamora	ES-ZA	6	23
Catalunya	CT	Barcelona	ES-B	213	1218
Catalunya	CT	Girona	ES-GI	122	1248
Catalunya	CT	Lleida	ES-L	94	1289
Catalunya	CT	Tarragona	ES-T	117	620
Ceuta	CE	Ceuta	ES-CE	1	0
Extremadura	EX	Badajoz	ES-BA	55	283
Extremadura	EX	Cáceres	ES-CC	87	518
Galicia	GA	A Coruña	ES-C	19	39
Galicia	GA	Lugo	ES-LU	55	73
Galicia	GA	Ourense	ES-OR	72	142
Galicia	GA	Pontevedra	ES-PO	32	80
Illes Balears	IB	Islas Baleares	ES-PM	77	316
La Rioja	LO	La Rioja	ES-LO	10	97
Madrid	M	Madrid	ES-M	35	172
Melilla	ML	Melilla	ES-ML	0	0
Murcia	MU	Murcia	ES-MU	56	369
Navarra	NA	Navarra	ES-NA	101	651
País Vasco	PV	Álava	ES-VI	18	112

Comunitat Autònoma	Codi de Comunitat Autònoma	Província	Codi provincial	Nombre de colls pavimentats	Nombre de colls de ferradura
País Vasco	PV	Guipúzcoa	ES-SS	41	172
País Vasco	PV	Vizcaya	ES-BI	30	52
València	VC	Alacant	ES-A	41	154
València	VC	Castelló	ES-CS	59	290
València	VC	València	ES-V	66	336

8. Definició de coll i denominacions considerades

Les Regles del Joc del Club des Cent Cols s'han respectat escrupolosament per elaborar aquest catàleg: «Estan inscrits en aquest Catàleg els colls que porten aquest nom, o qualsevol equivalent local, regional o nacional, figurant (o havent figurat) en fonts cartogràfiques o documentals jutjades fiables pel Club.» (Regles del Joc)

«A causa de la multitud de configuracions del terreny existents, la definició mínima del caràcter topogràfic d'un coll com a tal considerat pel Club és la següent: punt de pas privilegiat, imposat pel relleu, situat sobre una línia de partició d'aigües, i diferent d'un pic.» (Document annex a les Regles del Joc)

9. Les denominacions que considerem es refereixen a un coll a Espanya

Hem classificat les denominacions que apareixen en el catàleg en tres categories:

1) Paraules que es tradueixen directament per "col" en castellà o en una de les llengües regionals del país. Les 3 paraules principals en castellà per a traduir "col" són "collado", "puerto" i "paso" - cadascuna amb matisos lleugerament diferents - i les variants d'aquestes categories en reflecteixen en les seves definicions algunes d'elles. Estadísticament aquests topònims, en un context de muntanya, són majoritàriament colls topogràfics. Les definicions estan tretes de fonts lèxiques respectables, com el Diccionario de la Lengua Española publicat per la Real Acadèmia Española.

2) Denominacions que descriuen un coll en sentit figurat. El primer significat d'aquestes paraules pot ser una eina o una forma anatòmica (forca, cadira, boca), però el costum en muntanya és la d'afectar a una característica geogràfica. Aquesta pràctica ha estat validada per la classificació "paso / collado / puerto" de la base de dades de l'Institut Geogràfic d'Espanya (el CNIG) i els casos considerats no es presten a confusió pel que fa al propòsit de la descripció. Aquests casos són menys nombrosos que les famílies dels "paso / collado / puerto" i es xifren per desenes, en lloc dels centenars o milers de les denominacions clàssiques.

3) Denominacions - sobretot una - que són ambigües i podrien igualment descriure un coll o una altra característica del terreny. El cas principal és l'expressió "Alto", definit per la RAE com a "lloc elevat al camp, com un coll o un turó." Els equivalents en basc i el català són "Gaina / gane / gain" i "alt". Estadísticament la majoria d'aquestes denominacions geogràfiques no són veritables ports i només s'han inclòs els casos designats pel CNIG amb l'arrel "col" i on els mapes detallats no indiquen clarament una interpretació diferent. Estem en un cas similar al "collet" a França o al "colle" a Itàlia.

4) Les referències restants comporten una "denominació" sovint vinculada a una regió, sigui per l'ús o sigui per la llengua local: gollada i degollada (Illes Canàries), lepoa i mendatea (País Basc).

Altres denominacions no s'han considerat ja que no guarden una relació suficient amb la noció de coll.

Una denominació que ha generat un estudi més profund és "Creu" a Catalunya. Aquesta expressió apareix des del principi en el catàleg de Catalunya. El principal significat de la paraula és "creu", però es pot apreciar un cert sentit indirecte de forca o bifurcació que podria suggerir un lloc separador de massissos muntanyosos. Els BDDs del CNIG i l'ICC classifiquen un cert nombre d'aquestes "creus" com "colls" i en alguns casos la tipografia utilitzada és la mateixa que la dels ports. Un dels editors privats de mapes de la zona (Alpina) assigna el símbol de coll > < a algunes d'aquestes "Creu" o "creus".

El Club ha decidit no acceptar les "Creu" com colls en els futurs additius, considerant que el sentit innat de "coll" era feble, sobretot després de rebre el dictamen del responsable de toponímia de l'ICC, qui va escriure *"el mot <creu> no es refereix de manera explícita o en certa manera a un element orogràfic. És cert que en nombrosos topònims aquesta paraula genèrica sembla atribuïda a un coll o una cruïlla de camins - o fins i tot a un cim - però és gairebé segur que els llocs actuals citats amb la paraula "creu" deuen el seu origen a una antiga creu que estava allà"*.

No obstant això, atesos els arguments residuals a favor d'aquest topònim - ja citats - s'ha decidit no retirar els trenta casos heretats del catàleg català anterior.

Cal considerar que no és estrany trobar diferents denominacions per a un mateix coll en funció de les diferents fonts consultades. Sempre que és possible, aquestes variants es mostren en el Catàleg.

Les denominacions considerades admissibles són les següents (que no signifiquen tots els casos en què els topònims citen un coll):

C = Català, G = Galleg, V = Basc, A = Aranès, F = Francès, As = Asturià, Cn = Canàries
Arag = Aragonés

<u>Denominació</u>	<u>Variants</u>	<u>Sentit del mot</u>
Achar (Arag)		Pas estret entre muntanyes
Alto	Alt (C), Altéron, Altico (C) , Altillo, Altillos, Altiño (G), Altos	Lloc elevat en el paisatge com un coll o un turó.
Angostura	Angosturas	Pas estret (també gorga o congost)
Boca	Apertadura (G), Bocalete, Bocas (G), Bocazal, Boqueira, Boquera, Boqueras, Boquero, Boquerón, Boqueros, Boqueta, Boquete, Boquetes, Boquierón (G), Boquilla, Embocadero	Boca, obertura, entrada
Brecha	Bretxa (C), Breca	Bretxa, pas estret entre muntanyes, coll estret
Canal	Canaliza	Solc llarg i estret entre dues muntanyes
Coll (C)	Col (F), Còlh (A), Colhada (C), Collabàs (C), Collades (C), Colladet (C), Colladetes (C),	Coll

	Colladó (C), Colls (C), Còth (A)	
Collado	Cochà (As), Collá, Collada, Colladas, Colladejo, Colladejo, Colladeta, Colladetas, Colladico, Colladicos, Colladiella, Colladilla, Colladillas, Colladillo, Colladillos, Colladín, Colladina, Colladinas, Colladines, Colladio, Colladito, Colladitos, Colladón (As), Colladona (As), Collados, Colladura, Collacts, Collaillas, Collaillo, Collaína, Collaitos (V), Collao, Collaona, Collaos, Collarao, Collarón, Collarrasco, Collata, Collau, Collell	Coll
Congosto		Pas, petita depressió del terreny entre 2 muntanyes
Coret (A)	Coreth (A)	Petit coll, pas estret
Cuello	Cuellada, Cuellos	Coll, collet
Degollada (Cn)	Degolada (Cn), Degolladas (Cn), Degolladera (Cn), Degolladita (Cn), Degollado (Cn), Golada (G), Golado (G), Goladó, (G), Gollada (Cn)	Depressió del terreny entre 2 muntanyes
Entallón		Oscas
Escobio (G)		Pas estret en una muntanya
Escotillón (Cn)		Porta, obertura en una barrera o un mur
Estrecho	Estret (C)	Pas estret entre 2 massissos
Forat (C)		Obertura
Gaina (V)	Gain (V), Gáin (V), Gan ((V), Gana (V), Gaña (V), Gane (V), Gañe (V)	Equivalent basc de "Alto"
Gollete		Pas estret
Grau (C)	Grauet (C)	Pas a través d'una costa abrupta
Horcada	Forca (G), Forcada, Forcadas, Forcadela (G), Forcadona, Forcall (C), Forcallo, Forcaso, Forcau (As), Forco, Forcón (G), Forques (G), Forqueta (As), Horcadiello, Horcado, Horcones (Cn), Horquilla, Horquillos, Biforcadera (As)	Forca, coll estret
Horcajo	Horcajada, Horcajelos, Horcajelos, Horcajil, Horcajillas,	Punt d'unió de 2 muntanyes o de 2 colines

	Horcajillos, Horcajitos, Horcajos, Horcajuelo, Horcajuelos, Jorcaos (As)	
Hoya	Hoyo	Replà extensiu entre muntanyes
Lepo (V)	Lepoa (V)	Coll
Mendatea (V)		Coll
Muesca	Muezca	Bretxa
Osca (C)		Pas estret en un massís
Pando		Terreny quasi pla entre dues muntanyes
Paso	Pas (C), Pasa, Pasabidea (V), Pasada, Pasadera, Pasaderas, Pasadero, Pasadilla, Pasadillas, Pasadiña (G), Pasadoiro, Pasaje, Pasal, Paset (C), Pasico, Pasil, Pasillo, Pasitos, Pasos, Passada (C), Passades (C), Passant (C), Passet (C), Portazgo, Bidea (V), Callejo, Callejón	Indret pel qual es pot passar d'un costat a l'altre d'una muntanya
Puerta	Porta, Portachico, Portacho, Portachón, Portada, Portadela (G), Portadiña (G), Portajo, Portal, Portalán (G), Portalar, Portalecilla, Portalera, Portalero, Portales, Portalet (V), Portaleta, Portalón, Portaña, Portancho (G), Portaneires (G), Portanèth (A), Portas (G), Porteira (G), Porteiro, Portel, Portela (G), Portelada (G), Porteladas (G), Portelas (G), Porteleira (G), Porteleiras (G), Porteleiro (G), Porteleiros (G), Porteleta (V), Porteliña (G), Porteliñas (G), Portell, Portella (C), Portellada, Portelleira (G), Portelles (C), Portelletes (C), Portells (C), Portelo, Portera, Portérica, Portet (C), Portezuela, Portillera, Portilletes, Portillico, Portillín (As), Portín, Portiña (G), Portiñas (G), Portiño (G), Portiños (G), Puert, Puertas, Puertecico, Puertecito, Ataka (V), Atea (V), Ateak (V)	Porta
Puerto	Port (C), Pòrt (A), Portachuelo, Portaró (C), Portarró (C), Portau (C), Portizuelo, Porticelos, Portichuelo, Portichuelos, Portiella, Portiello (As), Portigo (G), Portijerón, Portijuelo, Portil,	Pas entre muntanyes

	Portilhon (A), Portilla, Portillada, Portillalbo, Portillas, Portillazos (Cn), Portillejo, Portillejos, Portillo, Portillón, Portillones, Portillos, Portitxol (C), Porto (G), Portocelo (G), Portoleiros (G), Portoliño (G), Portén (V), Portos (G), Portozón (G), Ports (C), Portu, Portucho (V), Portúa (C), Puertos, Puerto	
Quebrada		Pas estret entre muntanyes
Raya	Raia (G), Rajica, Rayuela, Rendija, Rendijada	Ratlla, línia llarga i estreta, obertura llarga i estreta
Silla	Sela (G), Sella, Selleta, Siella (As), Sillada, Silleta, Sillita, Sillón (As)	Sella
Tranco		Pas ample
Ventana	Ventanas, Ventaniella, Ventanino, Ventanona	Finestra, obertura en un mur

10. Fonts utilitzades

Actualment Espanya té una cartografia rica, variada i de qualitat - tant en el pla regional com nacional. Molts dels mapes disponibles en versió paper es poden consultar i telecarregar gratuïtament mitjançant Internet. Aquest "media" evoluciona permanentment i els llocs web dels editors de mapes de referència s'estan convertint en els llocs inevitables per trobar les últimes versions dels mapes.

Bona part d'aquest Catàleg està tret dels mapes de l'Institut Geogràfic Nacional d'Espanya consultables (en diferents versions) en els llocs web:

http://www.idee.es/show.do?to=pideep_catalogoIDEE.ES

<http://www.ign.es/iberpix2/visor/>

<http://sigpac.mapa.es/feqa/visor/>

Les bases de dades del CNIG i BTN25 del mateix IGN han proporcionat altres colls no referenciats en els mapes així com una primera aproximació a la classificació de topònims.

Els ports esmentats en aquest Catàleg han estat classificats generalment com:

- Paso / Collado
- Puerto

a la BDD del CNIG o (a la BDD BTN25):

- Colls de carretera principals

- Colls de carretera restants
- Colls i ports o passos de muntana principals sense carreteres
- Colls i ports o passos de muntana restants sense carreteres

Una categoria més ambigua és "Paraje", cas en què caldria una anàlisi més precisa per determinar si es tracta d'un veritable coll topogràfic o pas.

Ens hem recolzat també en les convencions tipogràfiques dels editors espanyols per aclarir si un topònim denomina un coll o pas.

Per exemple el CNIG per les MTN50 utilitza les tipografies següents:

ENTIDADES LOCALES Y EDIFICACIONES		TOPONIMIA	
Capital de provincia > 200.000 hab.	MADRID	Océano y mar.	ATLÁNTICO
Capital de provincia < 200.000 hab.	CÁCERES	Río 1º orden /Emb. >1000 ha, río 2º orden /Emb. >100 ha.	<i>EBRO, Jarama</i>
Capital de municipio > 50.000 hab.	LINARES	Ríos de 3º y 4º orden /Emb. >10 ha, arroyo < 25 Km.	<i>Cares, Serna</i>
Capital de municipio > 10.000 hab.	Tudela	Entrante costero: golfo, bahía, cala y otros.	CÁDIZ, Portman, Brafí
Capital de municipio > 2.000 hab.	Lardero	Saliente costero: cabo, playa, punta y otros.	<i>Creus, La Concha, Tarifa</i>
Capital de municipio > 500 hab.	Priego	Isla: grande, mediana y pequeña.	IBIZA, GRACIOSA, Alborán
Capital de municipio < 500 hab.	Anchuras	Sierra de 1º orden.	GREDOS
Distrito municipal, aeropuerto y otros.	CHAMBERÍ	Sierras de 2º y 3º orden.	SEGURA, Gúdar
Entidad de población > 500 hab.	La Algaida	Pico: principal, mediano y pequeño.	<i>Aneto, Najarra, Grajos</i>
Entidad de población > 50 hab.	Rodilana	Parq. Nacional y Natural/gran espacio geográfico.	TIMANFAYA
Entidad de población < 50 hab.	Pando	Gran paraje.	<i>Valle de Boeza</i>
Edificación aislada: casa, ermita y otros.	Ermita de San Juan	Paraje, paraje pequeño /cueva natural y otros.	<i>El Mostajo, Coves d'Artà</i>
Entidad colectiva, parroquia, concejo y otros.	Outeiro		

Els "Parajes" amb tipografies en cursiva semblen sovint descriure una zona àmplia o un accident geogràfic poc marcat més que un veritable coll i hem utilitzat "filtres" de ràdio de 200/300m. per mantenir els colls amb més possibilitats.

Alguns editors privats ofereixen també bons mapes a escales 1:25000 - 1:50000 i els considerem com prou fiables per afegir un cert nombre de ports suplementaris:

- Editorial Alpina
- Editorial Piolet
- SUA Ediciones
- Editorial Prames

Per als aficionats al GPS hi han també mapes de qualitat pels aparells Garmin o TwoNav proporcionats per:

- <http://www.trepat.com>
- <http://www.compegps.com>

Aquests dos productes cobreixen el conjunt d'Espanya en un sol DVD cadascun.

Donada la riquesa dels mapes locals no hem considerat la necessitat de revisar sistemàticament els mapes dels editors estrangers, com Michelin, i aquests mapes, de vegades en conflicte amb la producció local, queden pendents de validació pel que fa a la seva fiabilitat.

Alguns colls són coneguts pels cartells amb els seus noms, però aquesta font no s'ha considerat de manera exhaustiva i podria complementar-se amb la investigació o els descobriments dels nostres membres sobre el terreny.

Per a la preparació no digital d'una ruta la cartografia Michelin (Atles i mapes) pot ser suficient per a la preparació global d'un recorregut. Però no apareixen tots els colls pavimentats ni tots els camins de manera que certament es requereixen mitjans més detallats principalment per als camins.

També es poden utilitzar els mapes de la sèrie Mapes provincials (IGN 1:200000) amb l'inconvenient de ser bastant antics i, de vegades, poc actualitzats.

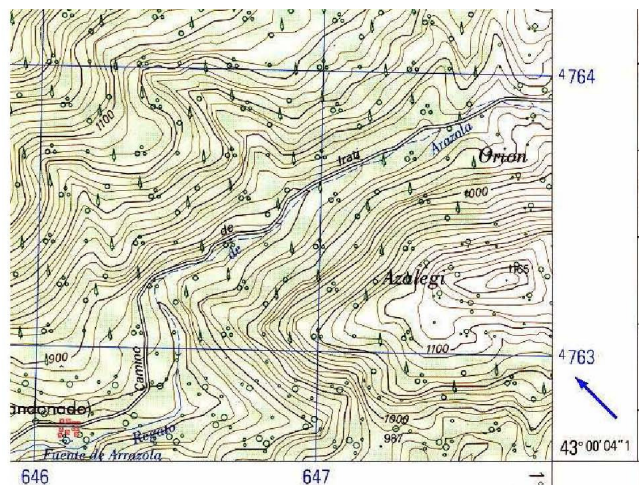
Adjunta es troba una llista (sense dubte més actualitzada) d'enllaços per consultar la cartografia disponible a Internet d'Espanya i les seves regions.

Índex d'acoblament de mapes SGE50 i MTN25, cobertes i exemples de coordenades de quadrants en els marges per als mapes provincials, Michelin, ICC50, MTN25 i SGE50:

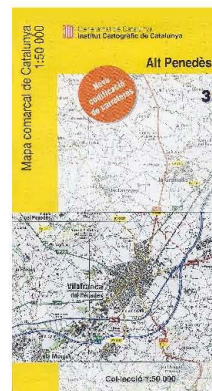
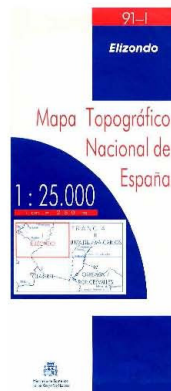
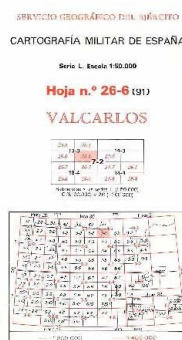
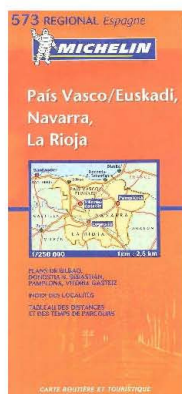
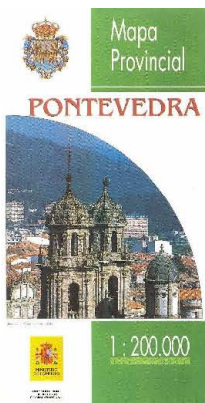
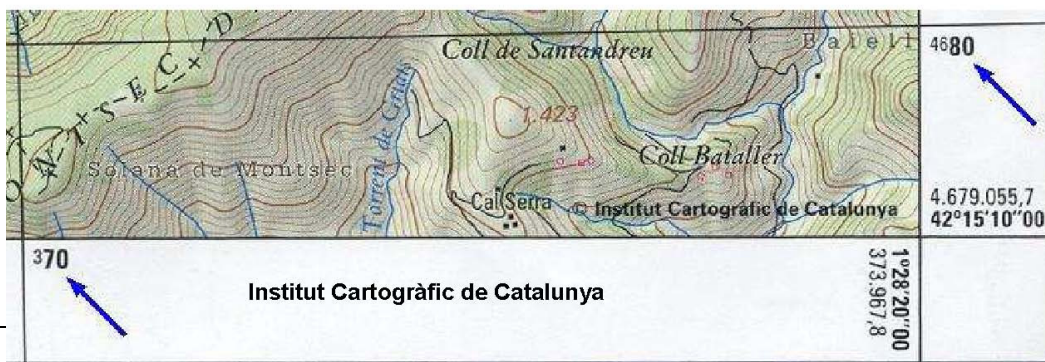
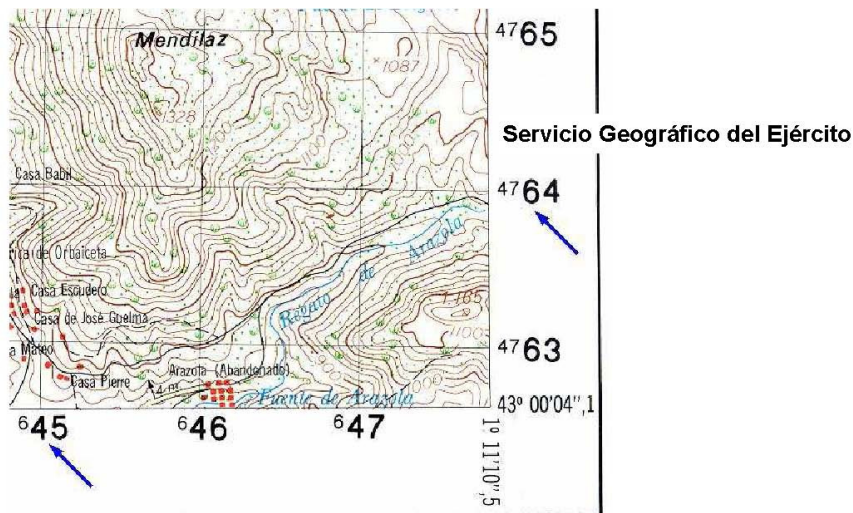
Mapa Provincial 1:200000

Carte Michelin 1:250000

Mapa Topográfico de España 1:25 000

MTN25

Exemples de cobertes dels diferents mapes citats

11. Utilització del Catàleg

Les dades proporcionades corresponen al format habitual del Club Cent Cols:

<u>Títol de columna</u>	<u>Descripció</u>	<u>Versió paper</u>
Codi	País + Sub-divisió + altitud inicial del coll. A Espanya, país = "ES", sub-divisió = codi de província i altitud en 4 xifres. Exemple: ES-CC-1043 per a un coll a la província de Càceres amb altitud inicial de 1043 metres. En cas de duplicitat d'altitud dels colls es diferencien per un sufix suplementari a, b, ..., per exemple ES-CR-0751 per al 2 ^o coll amb altitud de 751 metres a la província de Ciudad Real (existeix també un port amb el codi ES-CR-0751). Atenció: L'altitud utilitzada en el codi d'un coll és l'altitud inicial del coll quan s'introdueix en el catàleg. Si aquesta altitud es corregeix en una ulterior edició del catàleg, el codi no canvia, només canviarà la columna "Alti" (veure més avall).	X
Nom complet	Quan el coll apareix al mapa de referència; aquest nom està compost per la denominació i el nom. Veure noms múltiples a la columna "denominació".	X
Província	Codi ISO 3166-2 per la província.	X – per desglossament de les seccions
Illa	A les Illes Balears i Canàries l'illa on es troba el coll: Balears :	X – per desglossament de les

	<p>Cabrera Formentera Eivissa Mallorca Menorca Sa Conillera Vedranell</p> <p>Canàries: El Hierro Fuerteventura Gran Canaria La Gomera La Palma Lanzarote Tenerife</p>	seccions
Alti	<p>Altitud del coll geogràfic en metres segons la font més precisa. Aquesta altitud podrà ser corregida en ulteriors edicions del catàleg però l'altitud inclosa en el codi del coll no canviarà. Cal referir-se sempre a la columna "Alti" per trobar l'altitud correcta.</p>	X
Documents	<p>Enllaç al visor Cent Cols que mostra el coll en diversos mapes interactius</p> <p><u>Iberpix</u> Un mapa dinàmic de Iberpix - un producte del IGN espanyol. El coll es pot visualitzar en els mapes a diverses escales, així com en fotos aèries.</p> <p><u>ICC</u> Només per als colls de Catalunya, un mapa dinàmic de l'ICC (Institut Cartogràfic de Catalunya). El coll es pot visualitzar en els mapes a diverses escales, de 1:5.000 a 1:50.000</p> <p><u>SITNA</u> Mapa de Navarra proporcionat pel Sistema d'Información Territorial de Navarra a escala de 1:5.000</p> <p><u>Google</u> Google Maps. Per als colls pavimentats i alguns ciclables no asfaltats, les vistes del Google StreetView estan igualment disponibles.</p>	
SGE50	<p>Coordenades del coll en els mapes a 1:50 000 del Servei Geogràfic de l'Exèrcit. Aquests mapes tenen una quadricula UTM de 1 000 metres x 1 000 metres (20 mm x 20 mm al mapa).</p> <p>Els mapes tenen dos tipus de números: la numeració SGE original i la numeració IGN / MTN. La segona numeració és la utilitzada. Veure taula de concordances.</p> <p>El format de les coordenades és el següent: cccc: ee-nn-xx-yy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • cccc és el número del mapa, en la numeració IGN / MTN] • ee és la identificació UTM E del racó inferior esquerre del quadrant en què està situat el coll; aquesta identificació es troba en els marges inferior i superior del mapa. ee és el número gran del marge. Per exemple, 31 es refereix al quadrant 31 del marge. • nn és la identificació UTM N del racó inferior esquerre del quadrant en què està situat el coll; aquesta identificació es troba en els marges esquerre i dret del mapa. nn és el nombre gran del marge. Per exemple, 67 es refereix al quadrant 67 del marge. • xx és l'abscissa del coll, en mil·límetres des de la vora esquerra del quadrant. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • ii és l'ordenada del port, en mil·límetres des de la vora inferior del quadrant. <p><u>Exemple:</u> ES-NA-0912 (Coll de Urkiaga) té les coordenades "SGE50" 0091:24-66-14-03; aquest coll està doncs en el mapa 91, quadrant (624,4766) i està a 14 mm de la vora esquerra i a 3 mm de la vora inferior d'aquest quadrant.</p> <p><u>Nota:</u> La part cccc (número de mapa) no sempre té 4 xifres. En alguns casos, certs mapes tenen números agrupats, en particular a les Canàries, per exemple 1095/1101:79-12-13-01. La taula de concordances indica aquests nombres correctament.</p> <p><u>Atenció:</u> En els mapes que emanen del govern central espanyol, els noms dels colls apareixen en castellà (i no en català o en basc).</p>	
MTN25	<p>Coordenades del collt en els mapes a 1:25 000 de la sèrie Mapa Topogràfic d'Espanya.</p> <p>Aquests mapes tenen una quadrícula UTM de 1 000 metres x 1 000 metres (40 mm x 40 mm sobre el mapa).</p> <p>Aquests mapes tenen la mateixa numeració IGN / MTN que els mapes SGE50 amb un sufix en números romans I, II, III i IV que representen els 4 mapes MTN25 en el si d'un mapa SGE50 (I = nord-oest; II = nord-est; III = sud-oest; IV = sud-est).</p> <p>El format de les coordenades és el següent: cccc-s: eee-nnn-xx-yy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • cccc-s és el número de mapa, en el format del número de mapa SGE50 amb sufix 1, 2, 3 o 4. • eee és la identificació UTM E del racó inferior esquerra del quadrant en què està el coll; aquesta identificació es troba en els marges inferior i superior del mapa. • nnn és la identificació UTM N del racó inferior esquerra del quadrant en què està situat el coll; aquesta identificació es troba en els marges esquerra i dret del mapa. • xx és l'abscissa del coll, en mil·límetres des de la vora esquerra del quadrant. • ii és l'ordenada del coll, en mil·límetres des de la vora inferior del quadrant. <p><u>Exemple:</u> ES-NA-0912 (Coll de Urkiaga) té les coordenades "MTN25" 0091-3:624-766-29-06; aquest coll es troba al mapa 91-III, quadrant (624,766) i es troba a 29 mm de la vora esquerra i a 6 mm de la vora inferior d'aquest quadrant.</p> <p><u>Nota:</u> La part cccc (número de mapa) no té sempre 4 xifres. En alguns casos, certs mapes tenen números agrupats, en particular a les Canàries, per exemple 1096-4/1097-3:341-109-32-36. La taula de concordances indica aquests números correctament.</p> <p><u>Atenció:</u> En els mapes que emanen del govern central espanyol, els noms dels ports apareixen en castellà (i no en català o en basc).</p>	X – només per a la referència de la fulla
ICC 50	<p>Només per als colls de Catalunya, coordenades dels colls en els mapes a 1:50 000 de l'Institut Cartogràfic de Catalunya. Aquests mapes tenen una quadrícula UTM de 5 000 metres x 5 000 metres (100 mm x 100 mm sobre el mapa).</p> <p>El format de les coordenades és el següent: cc: ee-nn-xx-yy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • cc és el número del mapa, de 01 a 41. • ee és la identificació UTM E del racó inferior esquerra del quadrant en què està situat el coll; aquesta identificació es troba en els marges inferior i superior del mapa. ee és el número en gran des del marge. Per exemple, 35 es refereix al quadrant 35 del marge. • nn és la identificació UTM N del racó inferior esquerra del quadrant en què està situat el coll; aquesta identificació es troba en els marges esquerra i dret del mapa. • nn és el número en gran en el marge. Per exemple, 40 es refereix al quadrant 40 del marge. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • xx és l'abscissa del coll, en mil·límetres des de la vora esquerra del quadrant. • ii és l'ordenada del port, en mil·límetres des de la vora inferior del quadrant. <p>Exemple: ES-L-2072 (Port de la Bonaigua) té les coordenades "ICC50" 26:30-25-95-13, el port és al mapa 26, quadrant (330,4725) i es troba a 95 mm de la vora esquerra i a 13 mm de la vora inferior d'aquest quadrant.</p> <p>Atenció: En els mapes que emanen de l'institut cartogràfic català, els noms dels colls apareixen normalment únicament en català, sense la versió castellana.</p>	
Provincial	<p>Coordenades en els Mapes provincials. El mapa a utilitzar per a un coll determinat és aquell que porta el nom de la província (un mapa per província, excepte per Àlaba, Guipúscoa i Biscaia que estan en el mateix mapa). El format de les coordenades és el següent: qqqq-xxx-yyy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • qqqq és el número de quadrant al mapa. Els Mapes provincials estan quadriculats en púrpura i cada quadrant està numerat en el seu racó superior esquerre. • xxx és l'abscissa del port, en mil·límetres des de la vora esquerra del quadrant. • yyy és l'ordenada del port, en mil·límetres des de la vora inferior del quadrant. <p>Exemple: ES-NA-0912 (Coll de Urkiaga) té les coordenades "provincials" 0091-021-020; aquest coll està al Mapa Provincial "Navarra" ("NA" en el codi), en el quadrant 91, a 21 mm de la vora esquerra del quadrant i a 20 mm de la vora inferior del quadrant.</p> <p>Atenció: En aquests mapes editats pel govern central espanyol, els noms dels ports apareixen normalment en castellà (i no en català o en basc).</p>	
Michelin	<p>Coordenades als mapes Michelin en la sèrie 571-579. El format de les coordenades és el següent: ccc-qqq-xxx-yyy</p> <ul style="list-style-type: none"> • ccc és el número del mapa (571-579) • qqq és l'identificatiu del quadrant en el format LNN: una lletra i dues xifres. • xxx és l'abscissa del coll, en mil·límetres des de la vora esquerra del quadrant. • yyy és l'ordenada del coll, en mil·límetres des de la vora inferior del quadrant. <p>Exemple: ES-0912-NA (Coll de Urkiaga) té les coordenades "Michelin" C25-573-064-016; aquest coll és al mapa Michelin 573, al quadrant C25, a 64 mm de la vora esquerra del quadrant i a 16 mm de la vora inferior del quadrant.</p> <p>Atenció: els mapes no tenen tots la mateixa escala, depèn de les regions. Les coordenades Michelin ho tenen en compte i les abscisses i les ordenades es llegeixen directament sense haver-se de preocupar de l'escala.</p> <p>Atenció: Els colls de les Illes Canàries no estan inclosos en aquesta columna doncs Michelin a data d'avui no publica mapes d'aquestes illes.</p>	X
Mapa Alpina	<p>(Només per a Navarra)</p> <p>Coordenades en mapes Alpina, obtingudes mitjançant càlcul de les coordenades UTM; coordenades si hi ha un mapa Alpina per a aquest coll. El format és cc-utx-utmy-xxx-yyy. cc és l'abreviatura del número del mapa: ab per Alduides-Baztan, bb per Bidasoa-Belate, ae per Ansó-Hecho i rv per Roncesvalles. utx és el senyal UTM E del racó inferior esquerra del quadrant. Utmy és el senyal UTM N del racó inferior esquerra del quadrant. xxx és l'abscissa en mm del coll des de la vora esquerra del quadrant. yyy són l'ordenada en mm del coll des de la vora inferior del quadrant.</p>	
Kompass	Referència del mapa per a les Illes Balears	
Reise Know-How	Referència del mapa i del quadrant per a les Illes Balears	

Altres Mapes		
Accés	Llistat de vies en format lliure així com la referència de la carretera/camí.	X
Tipus	Tipus de via: 0 = Carretera, 10 = Pista, 15 = Sender, 20 = Fora pista o sender desconegut	X
Dif.	Dificultat: 0 = asfaltat al menys per un vessant 1 = ciclable 2 = empena fàcil 3 = empena difícil 35 = ruta no catalogada 40 = transport 50 = acrobàtica 99 = no catalogada però no necessàriament infranquejable	X
Exclusions	Alguns colls es poden passar a través de dos passatges diferents, sent un el passatge geogràfic, sent l'altre un túnel. Aquest és el mateix coll, passable a través de dos passatges diferents. Cada pas té un codi únic, però no ha de declarar que només un o el passatge geogràfic, o el túnel, però no ambdós. En aquests casos, la columna <i>Exclusions</i> del passatge del túnel indica el codi de la passatge geogràfic, i viceversa.	
Lim.	Província o país limítrof (pels països estrangers es proporciona el codi del coll)	X
ED50 Fuseau	Fus UTM segons la referència ED50. El format és el següent: ff. • ff és el fus (29, 30 o 31 per a la península i Balears)	X
ED50 UTM x	Abscissa UTM ("Easting") del coll. Les coordenades UTM (UTM E i UTM N) són les coordenades de base dels colls d'Espanya, a partir de les quals es calculen les altres coordenades. Tots els mapes topogràfics d'Espanya estan quadriculats en UTM. El format és el següent: mmm mmm • mmm mmm és l'abscissa del port en el si del fus, en metres. Nota: Les coordenades UTM d'Espanya utilitzen la referència geodèsica ED50. Les de Canàries utilitzen la referència REGCAN95 que equival al sistema WGS84 i en conseqüència estan referenciades només en aquesta columna.	X
ED50 UTM y	Ordenada UTM del coll ("Northing"). El format és el següent: mmmm mmm. • mmm mmm és l'ordenada del coll en el si del fus, en metres. Nota: Les coordenades UTM d'Espanya utilitzen la referència geodèsica ED50. Les de Canàries utilitzen la referència REGCAN95 que equival al sistema WGS84 i en conseqüència estan referenciades només en aquesta columna.	X
WGS84 Fus	Fus UTM segons el sistema universal WGS84. El format és el següent: ff. • ff és el fus (29, 30 o 31 per a la península i Balears, 28 per a les Canàries).	
WGS84 UTM x	Abscissa UTM del coll ("Easting") segons el sistema universal WGS84. Aquest sistema és molt utilitzat pels GPS, Google Earth etc. El format és el següent: mmm mmm. • mmm mmm és l'abscissa del coll en el sentit del fus, en metres. El sistema REGCAN95 utilitzat a les Canàries equival en la pràctica al sistema WGS84.	
WGS84 UTM y	Ordenada UTM del coll ("Northing") segons el sistema universal WGS84. El format és el següent: mmmm mmm. • mmmm mmm és l'ordenada del coll en el si del fus, en metres. El sistema REGCAN95 utilitzat a les Canàries equival en la pràctica al sistema WGS84.	
WGS84 Lon D	Longitud del coll en format decimal en el sistema WGS84 (directament utilitzable sobre els GPS, Google Earth, etc.).	X
WGS84 Lat D	Latitud del coll en format decimal en el sistema GS84 (directament	X

	utilitzable sobre els GPS, Google Earth, etc.).	
WGS84 Lon S	Longitud del coll en format sexagesimal en el sistema WGS84	
WGS84 Lat S	Latitud del coll en format sexagesimal en el sistema WGS84	
Font	Font (mapa o pal indocador) para almenys un dels noms dels coll	
Comentaris		
Estat	Última actualització per el coll	

Tota la informació presentada a la taula anterior figura al catàleg informatitzat. Per raons d'espai una selecció d'aquestes dades - les més essencials - estan impreses en la versió en paper (marcat amb una "X" a la tercera columna de la taula). Cal recordar que qualsevol comprador del catàleg en paper disposa d'un codi que li permet descarregar la versió informatitzada.

12. Autors i agraïments

Autors: Bernard «biki» Pommel, Alain Gillodes, Graham Cutting, Ludger Vorberg, Mario Labelle, René Poty.

Traducció en espanyol i català efectuada per un dels nostres membres.

Agraïment a: Guy Ruffié pel seu treball de fons sobre les Illes Balears.

Gràcies per enviar els seus comentaris, suggeriments, correccions i propostes de nous ports o informació addicional a

cols@centcols.org

Apèndix: Llista no exhaustiva d'enllaços útils per a l'estudi dels mapes nacionals i regionals a Espanya

<http://www.idee.es/>

<http://www.ign.es/iberpix2/visor/>

Andalucia

<http://www.juntadeandalucia.es/fomentoyvivienda>

<http://www.ideandalucia.es/>

La Rioja

<http://www.iderioja.larioja.org/>

Catalunya

<http://www.icc.cat/>

http://hipermapa.ptop.gencat.cat/hipermapa/client/151208/base_high_cat.html

<http://www.geoportal-idec.cat/geoportal/cat/>

Navarra

<http://www.cfnavarra.es/ObrasPublicas/cartografia/gratuito.htm>

<http://idena.navarra.es/busquedas/catalog/main/home.page>

Murcia

<http://www.cartomur.com/>

Canarias

<http://www.idecan.grafcan.es/idecan/>

Valencia

<http://www.icv.gva.es/>

<http://terrasit.gva.es/>

Iles Baléares

<http://ideib.caib.es/visualitzador/visor.jsp>

Extremadura

<http://www.ideextremadura.es/>

Castilla La Mancha

<http://ide.jccm.es/>

Zaragoza

<http://idezar.unizar.es/>

Gipuzkoa

<http://b5m.gipuzkoa.net/web5000/>

Galicia

<http://sitga.xunta.es/sitganet/>

<http://sitga.xunta.es/sitganet/index.aspx?lang=gl>

Jaen

<http://www.idejaen.es/>

Malaga

<http://www.idemap.es/>

Aragon

<http://sitar.aragon.es/>

Pamplona

<http://idena.navarra.es/busquedas/catalog/main/home.page>

La Coruña

<http://www.dicoruna.es/webeiel/>

País Vasco

<http://www1.euskadi.net/cartografia/visor/catalogo/catalogo.htm>

http://www9.euskadi.net/mendatea/indice_c.htm

Asturias

<http://www.cartografia.princast.es/cartositpa/sitpa/CatalogoMetadatos/framesetup.asp>

Castilla y León

<http://www.sitcyl.jcyl.es/smap/index.jsp>